

A low-angle photograph of a forest with bare trees against a blue sky with a bright sunburst.

Zasunuté vzpomínky

Miloslava Rýznarová

Miloslava Rýznarová

ZASUNUTÉ VZPOMÍNKY

Copyright

Autorka: Miloslava Rýznarová

Vydal: Martin Koláček – E-knihy jedou

2015

ISBN:

978-80-7512-143-1 (ePub)

978-80-7512-144-8 (mobipocket)

978-80-7512-145-5 (pdf)

ÚVOD

Je plno cest a cestiček, které vedou odnikud nikam. A pak jsou další – krátké, anebo dlouhé.

A na nich je křižovatka jedna za druhou. Sám osud nám určí, kterou se dáme... Život je zkrátka propletenec mnoha dějů a událostí, ať veselých, či smutných.

Veselé vzpomínky Vám rozjasní duši, ale ty smutné byste někdy nejraději vymazali z paměti. Ale to nejde, jsou tam zakódované napořád...

KAPITOLA PRVNÍ

Když zaletím vzpomínkami do dávných let v dětství, tak se někdy vzpomínky vynoří namátkou. Jen tak při řeči s někým o něčem... A to pak běží jedna vzpomínka za druhou, až do nekonečných dálek... Běh života je nekonečná cesta od doby narození až po jeho zánik.

Kolik mně to bylo let? Asi 4 roky, co jsem si už zapamatovala různé události či momenty z dětství. Je to už tak dávno, ale chodila jsem do školky. A pak do školy od 1. třídy do poloviny 3. třídy v Hradci Králové.

Napřed jsem žila po smrti mých rodičů u babičky. Protože ale byla stará na moji výchovu, jak mi později řekl strýc, nestačila, tak si mě vzali s tetou k sobě. Od nich jsem chodila napřed do školky, a tak do školy. Strýc byl bratrem mého otce a také zároveň mým poručníkem po smrti mých rodičů, kteří zahynuli při náletu ve válce v r. 1942. Byly mi tehdy necelé 2 roky.

Strýc se později s tetou rozvedl. Měl s ní syna, ale chtěl mít ještě jedno dítě. Teta již nechtěla a šla na interrupci bez jeho vědomí. A to byl malér, protože strýc se s tím nechtěl smířit. Tím nastal krach jeho manželství. A teta, aby s ním manželství zachránila, si vzala mě, sirotka k sobě. Doufala, že se k ní tímhle jejím počinem vrátí, když se bude starat o dítě jeho bratra. Vrátil se k ní, byl s ní necelé 3 roky. Ale pak si našel jinou a s ní odešel do Rumburku. A tak jsem u tety žila asi 4 roky i s mým bratrancem Ivanem.

Když teta viděla, že strýc od ní odešel a že se k ní už nevrátí, přestala o mě jevit zájem. A tak si mě strýc vzal k sobě do Rumburku, kam odešel se svojí další ženou, se kterou stejně neměl žádné děti. A tak jsem v Rumburku dokončila 3. třídu, kterou jsem začala v Hradci Králové.

Tehdy jako malé dítě jsem ani necítila, že nemám maminku a tatínka. Vždyť mně byl rok a půl, když rodiče zahynuli, a lásky jsem měla okolo sebe tehdy

dost. Starala se o mě po jejich smrti babička, dědeček, další teta, sestra mého otce. Ta bydlela poblíž. Každý z nich mi něco nosil. Jeden hračky, druhý zase něco na sebe. A hlady jsem netrpěla. Vždyť v 18 měsících, když se okolo batolete stále někdo točí, to mrně ani absenci rodičů nepocítuje.

Až teprve když mně bylo více let a viděla jsem, že druhé děti mají maminku a tatínka a já ne, jsem se začala vyptávat... Kde mám já maminku a kde je můj tatínek? Proč je druzí mají a já ne?

Proč vyrůstám bez rodičů, jsem se dozvěděla až po letech, když už jsem začala brát trochu rozum a byla zase chvíli u babičky a dědy.

Po smrti mých rodičů, jak jsem již dříve uvedla, jsem žila nějakou chvíli napřed u babičky s dědou. To byli rodiče mého otce. Měli takový malý domeček, který stál na velikém dvoře, kde byl sklad „Schichtova“ mýdla a jiných výrobků. Můj dědeček tam tehdy dělal šafáře. Tehdy jsem nechápala, co slovo šafář znamená. Teprve v dospělosti jsem věděla, že to je vedoucí funkce na statku. Ale děda na statku nebyl, byl skladníkem, kdy tato funkce v té době okolo čtyřicátých let nesla přízvisko „šafář“.

A tak jsem u nich žila po smrti mých rodičů, než si mě zase vzala teta, která bydlela v tom samém městě.

U babičky to byla vlastně taková oáza klidu, i když jsme bydleli na hlavní třídě. Byla tam spousta různých obchodů, mezi nimiž byl i obchod s krejčovstvím a cukrárnou.

Mezi těmito dvěma obchody byl průjezd do velkého dvora, a tam uprostřed bylo naše malé královstvíčko. Domeček jako dlaň, malá předsíňka, jen na otočku, dva by vedle sebe neprošli. Kuchyňka malá, a vzadu za ní velká ložnice. Nad místnostmi byla ještě nahoře půda, do které se lezlo zvenku po žebříku. A pod domem sklep. Na půdě jsem byla jen jednou, nesměla jsem tam, abych nespadla. Půda pro mě skrývala úžasný zdroj romantiky s roztodivnými věcmi, kde bych se mohla přehrabovat a obdivovat co je tohle a co zas támhleto...Ale abych tam sama vylezla a potajmu, na to jsem si přece jen netroufla. Půda byla moc vysoko a já se bála, abych nesletěla. To by to pak dopadlo, a jak jsem znala babičku, ta by z toho byl celá špatná, kdyby se mi něco stalo.

Na konci rozsáhlého dvora byl sklad, kterému tehdy „velel“ můj dědeček. A tam se také nacházel dřevěný záchod, kam jsme chodili. Jak já se tam bála chodit, zvláště navečer...Na noc mně dávala babička do předsíně kbelík, abych nemusela tuto krkolomnou a pro mě strašidelnou cestu konat, anebo se mnou nemuseli chodit oni, kdybych náhodou potřebovala. Ale i ve dne jsem se tam sama bála jít. Všude jsem viděla nějaké stíny. Bylo to tam takové osamocené, pusté místo, nikde ani živáčka, a docela i ponuré, ovšem pokud děda nebyl ve skladu.

Dědeček si z války „donesl“ revma. Chodil chudák celý ohnutý, ruce zkřivené, pokroucené, musel mít veliké bolesti, ale nikdy jsem ho neslyšela, aby si postěžoval, že ho něco bolí. Miloval dřevo a rád z něj něco vyřezával. Dělával takové malé žebříňáčky, které se dříve používaly místo dnešních dvoukolových kárek. Byla to přesná kopie velkých, které byly dříve na statcích na svážení sena nebo obilí. On je ale vyráběl v malém provedení, protože tehdy to byl jediný prostředek, na čem se mohlo něco ručně odvézt.

Taky mi vyrobil krásného draka, každá jeho částička těla se hýbala. Byl na kolečkách a asi také po částech na drátkách. Jak jinak by se jeho tělo mohlo vlnit? Byl zelený, sem tam přizdobený červenou a žlutou barvou. Měl krásně zpracovanou hlavu, velké oči a vyplazený červený jazyk mu trčel z tlamy. Já se té hlavy napřed moc bála. Stále jsem po ní pokukovala, ale to jen na začátku. Pak jsem si zvykla, a zjistila, že mně nemůže nic udělat. Byl přece jenom dřevěný. Byla jsem ale moc šťastná, že ho mám a pyšně jsem ho tahala po celém dvoře. A určitě mně ho vedle v sousedním cukrářství děti záviděly...Aspoň jsem si to myslela, protože obdivně po něm koukaly, když jsem se s ním producírovala po dvoře a oni byly na zahradě. Byly nalepené na plotě a očima mě provázely, i toho draka, jak jsem se tam s ním předváděla. Však jsem se taky nesla...

KAPITOLA DRUHÁ

Vzpomínky na dědečka mně začínají tímhle drakem... Mám dědu dosud před očima, jak seděl na verpánku na dvoře, okolo něj dřevo, na sobě měl omotanou zástěru, aby se neumazal, na hlavě čepici, takovou brigadýrku s kšilem, a stále něco kutil těmi svými zkroucenými prsty.

Tehdy jsem si to neuvědomovala, ale dnes po tolika letech mu patří můj obdiv, kdykoli si na něj vzpomenu. Moc toho nenamluvil, jen se díval a usmíval. Taký špatně slyšel, asi to měl taky z války. Babička mu kolikrát říkala „Ty dědku jeden hluchej!“ Tehdy jsem se nad tím nepozastavila. Ale po letech, když jsem si na to vzpomněla, tak mně to bylo líto. Ale babička to tak nemyslela, bylo to takové vžité rčení, když jí nerozuměl a ona mu to musela znovu opakovat. Ale on to taky tak bral. Děda byl o hlavu a půl větší než babička. Statný, vysoký a babička zase malá a kulatoučká. Vyprávěla mně, že se ho ptala, když za ní začal chodit, proč si zrovna vybral ji. Říkala mu, že se k sobě vůbec nehodí. On že je vysoký, ona že je zase malá. Ale on jí na to odpověděl, že se mu právě taková líbí... Dříve bylo jiné namlouvání a ucházení se o dívku svých snů...

Taky mi babička vyprávěla o dědovi, jak si sám prostřelil nohu, aby se dostal z války domů. To byla tehdy 1. světová válka. Nevím, jak dlouho tam byl, všechno si už nepamatuji, co mně babička vypravovala. Povíдалa mi, že slyšela v noci bouchání na dveře. A tak i když se bála, kdo to v noci takhle může bouchat, šla ke dveřím a ptala se, kdo je to...A on to byl děda, a tak mu otevřela.

V první chvíli ho vůbec nepoznala, jak vypadal, a chtěla dveře přibouchnout, protože i hlas byl zastřený, jiný, než jak ho znala, když narukoval do války.

Děda byl celý špinavý, zarostlý, zavšivený a zapáchal, tak ho ani nepustila do kuchyně, a v chodbě se musel svléknout. Ve škopku ho sama umyla, vydrbala, odvěšila a teprve pak se oblékl do čistého a mohl dál. Chudák byl úplně vyřízený, sotva stál na nohou, padl by tam rovnou únavou na podlahu. A jak

byl rád, že je doma, ani mluvit nemohl, až teprve, když si pořádně odpočinul a taky se vyspal, vyprávěl, co všechno prožil.

Tohle si já samozřejmě nepamatuji, neboť jsem nebyla ještě ani na světě, ale všechno znám z babiččina vyprávění, jako kdyby se to stalo dnes. Dědeček o sobě nikdy moc nemluvil, nebyl tolik výřečný. Když se o něm mluvilo, tak jen poslouchal, díval se a usmíval.

Nějakou dobu ležel s prostřelenou nohou ve vojenském lazaretu. Když se mu noha trochu zahojila, tak ho pak už nastálo propustili domů. To, co si udělal děda, si udělala spousta dalších vojáků, aby nemuseli být ve válce, kde by je čekala možná smrt, ale museli na to jít šikovně, aby nikdo nic nepoznal.

Náš dvůr, kde jsme měli ten malinkatý domeček, sousedil z jedné strany se zadní stranou domu krejčovství, kam ústily schody z jeho sklepení, a z druhé strany se zahradou cukrárny. O tom jsem se už zmiňovala. A když jsem byla na dvoře a majitelé cukrárny byly zrovna na zahradě, kde jim rostly jahody a různé jiné mlsky, tak jsem vždy dostala něco dobrého na zub. Babička tam měla u jejich plotu maličkatý záhonek na zeleninu a děda si tam na malém kousíčku půdy pěstoval tabák.

Mám taky vzpomínku na r. 1945, když přijeli Rusové. To mně bylo 5 let. Byla to velká sláva! Protože jsme bydleli u hlavní silnice, slyšeli jsme velký lomoz a hukot, a tak jsme se šli podívat ze dvora na ulici, co se to děje. Jel jeden tank za druhým a v něm ruští vojáci. Lidé je vítali se slzami v očích, házeli jim šeráky, bylo plno smíchu, jásotu a radosti. Oni se zastavovali a smáli se na nás a povídali si s námi.

Já měla na sobě červenou sukýnku s bílými puntíčky, kterou jsem milovala. Ušili mi ji zase v tom vedlejším krejčovství. Zkrátka jsem už byla taková malá parádnice...

A tak jsem tam stála na okraji chodníku spolu s babičkou. Jeden tank zastavil a voják, který v něm seděl, mě vyzdvihl do tanku a ptal se babičky, kde mám tátu s maminkou? A babička mu pověděla, že mi oba rodiče zahynuli při náletu. Voják někam sáhl, viděla jsem jen, jak držel v hrsti spoustu papírových peněz a dával je babičce pro mě na přilepšenou. Viděla jsem, jak jí je vtiskl do rukou a babičce přitom vyhrkly slzy...

KAPITOLA TŘETÍ

Samozřejmě, že se mně spousta věcí z hlavy z dob mého dětství vytratila. Takové ty obyčejné, nezajímavé, však jsem byla ještě malá, tak jsem si nemohla všechno pamatovat. Ale něco mně v té mojí malé hlavičce přece jen uvízlo...

Jednou přišla teta a něco babičce rozčileně říkala. Viděla jsem babičku, jak sebou sekla na podlahu v kuchyni a já jen vyjeveně koukala, co se to děje. Všechno se to ve mně sevřelo a myslela jsem si, že je mrtvá, když tam tak leží na podlaze. Ale nebyla. Teta ji umyla studenou vodou, poplácala po tváři a ona se za chvíli probrala a za pomoci tety vstala.

Někdy se mně moje vzpomínky omílají v hlavě a říkám si, že to snad ani není pravda, co všechno jsem prožila. Bylo toho tolik, ne na jeden dětský život, ale na více životů... Asi nade mnou někdo bděl tam nahoře...maminka, nebo tatínek?

Co bych za to dala, kdyby žili, říkala jsem si mnohokrát, když už jsem byla větší. Bylo mně po nich moc smutno, zvláště tehdy, když mně babička o nich vypravovala.

Vzpomínám si, jak jsem si jednou vyšla sama na ulici, z našeho dvora. Tehdy se ulice jmenovala „Stalinova“. Bylo mně okolo 5 let. A bylo mně tak smutno, tak zoufale jsem chtěla maminku, tak strašně jsem po ní toužila, i po tatínkovi. Protože před tím, mně o nich babička zase vyprávěla, a tak se mně tak náhle zastesklo...

Byla jsem sama na dvorku, a tak jsem se vytratila, aby babička nevěděla. Pamatovala jsem si, že leží oba na hřbitově, kam jsme s babičkou chodívaly. Hřbitov byl dost daleko od místa našeho bydliště, až v Kuklenách. Ale já si na cestu pamatovala, když jsme tam dost často s babičkou chodily. Po naší ulici a

po stejném chodníku jsme šly stále rovně až ke hřbitovu. Až tam jsme musely přejít silnici na druhou stranu, kde byl hřbitov.

A tak jsem se sama vydala na cestu. Nebála jsem se ničeho, šla jsem a šla. Tehdy Stalinova ulice byla dost rušná, byl na ni velký provoz. Ale já šla po chodníku a tam se mi nemohlo nic stát. Šla jsem okolo hospody, ze které jsem nosívala dědovi pivo ve džbánu. Byla jsem ještě maličká, ale v hospodě věděli, čím jsem, protože jsem v ní byla několikrát s dědou. Děda mi tam vždycky koupil limonádu. A tak když mě poslal pro pivo, věděli, že to je pro dědu. Vždycky jsem si trochu upila, než jsem ho donesla domů, ale tak, aby děda nic nepoznal. Bylo to jen cucnutí...Ale děda mně vždycky řekl, když jsem ho donesla domů:

„Že sis upila, vid’?“

Ale já zakroutila hlavou, že ne a snažila jsem se, abych se neusmála, protože to se mnou cukalo... Jestli mi věřil, to nevím, ale nic pak už neřekl. Pivo už nemělo samozřejmě takovou pěnu, jako když mi ho hostinský načepoval do džbánu, trochu opadla, než jsem ho donesla domů. Však taky hospoda nebyla hned vedle našeho domu, ale o pár domů dál.

Pamatuji si také, že mně babička dávala do černého piva žloutek a trochu ho přisladila, a říkala, že je to zdravé na kosti. Ale jenom do trochu černého piva, ne do celé skleničky, to bych asi už byla „namazaná“. Rozkverlala ho a já ho musela vypít. A tak asi proto mám ráda černé pivo víc, než světlé, že jsem ho pila od mala.

A tak když jsem minula hospodu, pokračovala jsem dál ke hřbitovu. Lidi okolo sebe jsem nevnímala, jen auta, jak projížděla okolo mě a šla jsem stále rovně, tak, jak jsem si to pamatovala. Byla jsem už dost daleko od domova, asi tak dvě třetiny cesty jsem měla za sebou, když jsem najednou uslyšela!

„Miluško, Miluško, počkej, zůstaň stát!“ A tak jsem se otočila a viděla babičku, jak po mně vztahuje ruce a pláče!

„Co jsi to udělala, sama přece nemůžeš nikam chodit, jsi ještě malá, něco by se Ti mohlo stát, zabloudila bys! Taky by Ti někdo mohl ublížit, zajelo by Tě auto...“ A byla celá nešťastná a já ji musela slíbit, že už to vícekrát neudělám.

Ale musela jsem jí říct, že chci za maminkou a za tatínkem, že mně je po nich smutno. Babička mě chytla do náruče a plakaly jsme obě dvě. A šly jsme spolu dál na hřbitov ke kolumbáriu, kde měli moji rodiče skříňku, v ní dvě urny, u nich vázičky s květinami a uprostřed jejich svatební obrázek. Dívala jsem se a

dívala a nechápala, co tam dělají? Vždyť mají být se mnou a ne tam, za tím sklem, a jak se tam vůbec mohli vejít? Můj dětský rozum ještě nechápal spoustu věcí.

Ke kolumbáriu jsme chodily okolo hrobu, na kterém byl kus křídla z letadla. Babička mi vyprávěla, že na tom letadle zahynul voják ve válce. A tak mu úlomek toho křídla dali na pomník. Měl tam také fotku.

Hřbitov byl tehdy pro mě veliká zahrada stromů, keřů, květů, mohyl a různých pomníků se spoustou nepochopených věcí. Padal na mě tam takový splín...Ale přesto jsem tam ráda s babičkou chodila. Šla jsem přece za maminkou a za tatínkem...

KAPITOLA ČTVRTÁ

Po mnoha letech jsem si říkala, že někdy život přináší lidem víc bolesti a žalu než radostí. Na svůj útlý věk jsem byla snad i dříve dospělá tím vším co mě potkalo a co jsem prožívala. Ale tolik jsem toužila po lásce, tolik, aby mě někdo k sobě přivinul, stiskl, pohladil a říkal sladká slova.

Kolikrát jsem si říkala..., „Kam jsi odešla, maminko, kde jsi, kam jsi zmizela, proč nejsi u mě, a Ty tatínku, proč jste mě tu nechali samotnou?“

To jsem si říkala několikrát, když už mně bylo i více let a byla už dospělá. Ale nikdo mně neodpovídal...

Stromy šuměly svým listím dál, a svým tichým šepotem šepotaly dalším stromům, co zaslechly ode mě, ale odpovědět mně neuměly. Jejich šumivý šepot nade mnou byl ukolébavkou do mé bolavé duše...

Absenci rodičů jsem pocítovala i celý můj další život.

Ale všechno má svůj význam, tak i smrt někoho blízkého, kterého jsme velice milovali a který nám odešel, byť je to pro nás nepochopitelné. Člověk žije dál a může prožívat i štěstí v dalším životě, ale určitý pocit smutku z duše nikdy nevymizí.

Bylo po válce a země se začínala probouzet k novému životu. Hradec Králové válka ani moc nepoznamenala, jen pár domů bylo zničeno bombardováním.

Já přišla o rodiče, babička s dědou zase o syna a na Slovensku zase další děda s babičkou o dceru. Kdyby rodiče zůstali v Hradci a nejezdili za prací do

Německa, tak zůstali naživu a nic se jim nestalo. A já jsem nemusela strádat jejich smrtí...Ale stalo se, byl to osud, kterému se nikdo nevyhne. Ten je zkrátka neúprosný...Na to, že odjeli do cizí země, doplatili nejen oni, ale i já a jejich rodiče.

Babička mně později vyprávěla, že když čekala mého tatínka, tak ho už nechtěla, bylo to už čtvrté dítě. Na tehdejší dobu to bylo dost náročné vyživit takovou velkou rodinu. A tak dělala všechno možné, aby se nenarodil. Ale tatínek navzdory všemu přišel na svět a byl ze všech dětí nejsilnější, vysoký a statný. Stal se z něho krásný chlap, a když dospěl, tak jí ho zas vzala válka. Tak vždycky říkala: „Jaká je na tom světě spravedlnost?“

Maminka zase pocházela ze Slovenska. A když rodiče zahynuli, chtěla mě její rodina na Slovensku. Ale maminka ještě za svého života říkala, že kdyby ve válce náhodou oni přišli o život a já zůstala naživu, tak ať mě nedávají na Slovensko. Tam že je jen samá dřina, a ona že si to nepřeje. A aby mě uchránili válečných útrap a případné smrti, odvezl mě tatínek do Hradce Králové ke svým rodičům s tím, že až bude po válce, tak si pro mě přijedou.

Ale už nepřijeli...

Zabila je puma, hozená nedaleko jejich domu, kam se utíkaly schovat do krytu. Bylo to hned druhý den po příjezdu tatínka z Čech do Německa. A byl konec jejich plánů a nadějí...

A tak nejen v důsledku maminčina přání, ale taky i český dědeček s babičkou mě na Slovensko nechtěli dát.

Na Slovensko jsem se dostala až po válce. Rodiče maminky psali, že by mě rádi viděli, a tak se česká babička rozhodla, že se vydá se mnou na cestu.

Dopodrobna si už všechno nepamatuji. Pamatuji si jen na to, že jsme jely vlakem do Bratislavy, a pak ještě další kus jiným vlakem. Když jsme z něj vystoupily, musely jsme jet ještě do obce Obyce, která kdysi patřila pod okres Zlaté Moravce. Tam žila maminčina rodina. Jely jsme koňským povozem. Ve voze byla spousta lidí a také ranců, nakupených na sebe. Já i babička jsme

seděly mezi nimi. Vůz pomalu drkotal po nerovné cestě a já už byla celá rozmlácená, jak z vlaku, tak z cesty vozem. Ale určitě nejen já, ale i ostatní lidi. Byla to strašně dlouhá cesta z Hradce Králové až do Obyc. Po válce byly také některé železnice neprůchodné, a tak se jelo, jak to šlo.

To není jako dnes, kdy auto přejede dálnici raz dva, a za chvíli je člověk z Prahy v Bratislavě.

A na co si ještě vzpomínám..., když mně posílávala slovenská babička balík. Mimo jiných věcí v něm byly i pagáčky a ty mně strašně moc chutnaly. Byly to škvarkové vdolečky a nikdy jsem je před tím nejedla. A tak vždycky, když přišel balík ze Slovenska, už jsem se nemohla dočkat a začala je v balíku hledat.

Slovenský děda byl kovářem, chodil do lesa několik kilometrů, tam přespával a pálil dřevěné uhlí. Byl zdravý jako řípa, vysoký, hubený, šlachovitý, nosil pod nosem dlouhý knír, který si na jeho konečcích kroutil nahoru. Měl úzký obličej a pořád nosil klobouk, jen u jídla ho sundával. V životě jsem ho viděla málo. Tolik jsem zase sama v pozdějším věku na Slovensko nejezdila, bylo to z Čech daleko a nebylo tolik peněz.

Je to už dávno, co oba zemřeli, ale mám je stále před očima, jejich podobu, jejich úsměv, jejich hlas a jak se spolu s babičkou sem tam kvůli něčemu dohadovali. Děda spíš mlčel, ale když něco řekl, tak to stálo za to.

Kolik mi to tehdy bylo? Čtrnáct - patnáct let? To, když jsem se sama poprvé vydala na Slovensko. Česká babička měla o mě strach, ale to nemusela. Dobře jsem dojela, nikdo mě

neublížil a jela jsem tam zrovna na velikonoce. Tam se místo šlehání pomlázkou polévalo vodou, anebo stříkalo voňavkou. Tedy tenkrát, jak je to dnes, to nevím.

Byla to událost, když jsem tam přijela...Babička už o mně všude po vsi rozhlašovala, že přijede „Irenkina dcérka“. Tam všichni o sobě věděli všechno a nikomu hlavně nic neušlo.